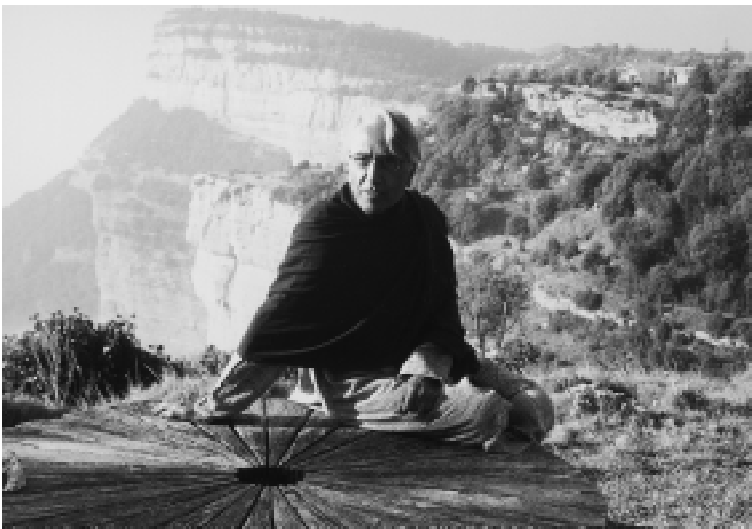

EL DOLOR

Hem refet les intervencions més destacades de Raimon Panikkar en la conversa que va mantenir amb Antoni Bassas el 12 de novembre de 1999 a Catalunya Ràdio.

El tema del dolor és molt complex, perquè no estem prou “desenvolupats” en el llenguatge; no distingim entre dolor, sofriment, patiment, pena, aflicció, angoixa i altres nocions paral·leles. D’aquí vénen moltes confusions. No tenim claredat en el llenguatge que no sigui el científic. El nostre llenguatge ha degenerat molt. Quan es parla científicament no és possible confondre sulfurós amb sulfhídric o amb sulfúric; però, en canvi, en les paraules comunes –

El Dr. Panikkar al jardí de la seva casa a Tavertet, on es celebrà l'entrevista. Foto d'arxiu

dolor, sofriment, patiment, angoixa...– tot ens sembla el mateix, i això porta a aquesta desorientació.

El dolor, quan és més aviat físic, jo m'estimaria més anomenar-lo sofriment, encara que ningú no té el monopoli sobre el sentit de les paraules. El sofriment físic és una prova de vida. Els morts no sofreixen. La paraula sofriment vol dir aguantar alguna cosa que és desagradable. Indiscutiblement, no tinc cap dret a dir que no puguem alleugerir el sofriment físic, però també estic convençut que en tenim tanta por que anem afluint, fins i tot fisiològicament. La sensibilitat és una prova de vitalitat i àdhuc d'intel·ligència. Recordo que, ja fa molts anys, quan era assistent de psicologia experimental a la Universitat de Barcelona, vaig

fer un experiment per tal de conèixer la correlació entre sensibilitat i intel·ligència. El resultat va ésser que com més alt era el coeficient d'intel·ligència de la persona més sensibilitat física tenia. Sensibilitat no vol dir només dolor. Els anglesos anomenen “painkiller” aquelles pastilles que maten el dolor. Potser són una espècie de mort. S'ha d'alleugerir el dolor? Evidentment, però depèn en gran manera dels nostres quirats psíquics, de la nostra resistència mateixa al dolor. Però no defenso una posició estoica que digui que s'ha d'aguantar el dolor per aguantar-lo. La por és una cosa molt humana. Si el dolor es pot remeiar s'ha de fer, però si l'esperit no hi ajuda el que passa és que ens matem la sensibilitat.

Això és el que diria sobre el dolor. I com que som tan dependents de les coses externes (medicaments) ni tan sols donem ocasió que el mateix organisme reaccionï. En aquest sentit, l'oblit que hem tingut de la nostra unitat psicossomàtica ens porta a abusar dels remeis contra el dolor. A la persona que pateix molt donem-li tots els calmants que vulgui; però si calmar aquesta persona vol dir també rebaixar-la a una existència vegetativa, no sé fins a quin punt és acceptable. De què es tracta? D'aguantar la vida? Que el cor segueixi bategant? Que les neurones continuïn passant connexions nervioses? O es tracta solament de no patir? Hi ha graus; però el patiment pot ésser un despertador existencial del fet que la vida humana és quelcom més que pura fisiologia.

M'agradaria fer alguna distinció lèxica o semàntica sobre el dolor. Per exemple: angoixa, *angustia* (*angina pectoris*, angina de pit), és quelcom moral, més que una altra cosa. *Angustia* vol dir estretor. Curiosament, una de les paraules sànscrites per dir pecat és això: una cosa angosta, estreta, que t'estreny. El pecat t'estreny... El nostre pecat és potser haver perdut el domini, l'autodomini del nostre ésser psíquic, moral i espiritual.

No sóc ningú per a proposar una distinció entre les paraules sofriment, dolor, patiment, pena i moltes altres. Hauríem de ser tots una mica més “desenvolupats” en l'ús de la paraula. El gran do que té l'ésser humà

és la paraula, i per això no podem resignar-nos a utilitzar la paraula d'una manera pobre i grollera, a diferència de moltes altres llengües de pobles que anomenem menys desenvolupats, que tenen encara sensibilitat per distingir els sentits de les paraules que entre nosaltres gairebé hem perdut. Crec que seria molt bonic, ara que Catalunya vol tenir una personalitat, que aprenguéssim tots, jo el primer, a parlar un català que fes goig per la diferenciació de colors en l'ús de les nostres paraules. L'anomenada "qualitat de vida" és en gran manera qualitat del llenguatge.

Un tema relacionat amb el dolor és el del consol humà al malalt terminal que sap que al cap d'uns quants mesos morirà. Deixeu-me explicar una anècdota d'un famós teòleg coreà, amic meu. El seu pare pertanyia a la primera generació que s'havia convertit al cristianisme; ell tenia deu o dotze anys quan va morir el seu pare, i naturalment tots els "bons" de la comunitat cristiana van anar a consolar la vídua, li van parlar de tot allò de "la vida eterna", assegurant-li que "Déu el té a la glòria", "que Déu l'estima", i van fer totes les consideracions pietoses per a consolar-la. Ell no recorda gaire bé què li deien, però eren coses d'aquest caire. Després hi van anar les veïnes –no cristianes, per cert– i van agafar la mà de la mare, no van dir ni una paraula; tan sols van plorar amb ella. El meu amic recorda que la mare es va consolar en veure el plor d'unes dones que li agafaven la mà i no li deien res. Això és consol. És patir, si ho voleu, juntament amb la persona que sofreix. No és donar-li medicines amb la paraula ("Déu l'estima", etc.). Potser no és el moment més adient per a dir tot això, perquè tot és molt bonic quan estem bé. Ara pensem que Déu ens estima, però, en els moments de dolor, plorem, agafem la mà, patim nosaltres mateixos. Prou que diem "t'acompanyo en el sentiment", però si no ho sentim, no hi ha res a fer.

Tornem al tema del malalt. Hem de consolar el malalt terminal? Indiscutiblement. Un dels noms de l'Esperit Sant és el Consolador. Però consolar no vol dir ni donar aspirines ni bons consells, sinó participar en el dolor o la por de la persona que sap que li falta poc, que li queda poc, i que no sap què li passa. No li donem solucions teòriques... Participem en la seva mortalitat també no-

saltres, que un dia o altre ens hi trobarem igualment. Han d'adonar-se que no estan sols. Hem d'evitar-los la sensació de soledat que tenen moltes vegades els malalts terminals, perquè ni ells no es poden comunicar massa ni nosaltres podem comunicar-nos massa amb ells. L'únic que comunica és el sentiment, i això es pot fer amb el to de la veu o prenent-los la mà, o acariciant-los el front o fent-los un petó. Hem perdut una mica aquesta participació i volem només remeis objectius. Indiscutiblement hem d'estar al costat dels malalts terminals i ajudar-los tant com puguem. No és qüestió de no tenir sentiments, al contrari, s'han de tenir més sentiments que idees i doctrines –i medicines–.

Pel que fa a l'actitud d'amagar la veritat al malalt, jo crec que depèn molt de la seva psicologia. Jo, personalment, diria que la mentida no ajuda. El que passa és que no podem dir les coses cruelment. Si el malalt no ha estat preparat –no tan sols psicològicament sinó espiritualment– per al que en diem l'hora de la veritat, ens trobem perduts. Tots som mortals, i per això, sense treure mai l'esperança, no cal dir-li mentides. De totes maneres, les persones s'adonen també que se'ls enganya, i a vegades són ells mateixos els qui volen ser enganyats, i tots contents. Jo crec que la persona a la qual s'ha diagnosticat alguna malaltia "terminal" –faig servir aquest adjectiu, però sóc conscient que tot és molt relatiu– convé explicar-li-ho i no tenir-lo artificialment enganyat.

Em sembla que hauríem d'estar preparats per a la nostra mort d'una manera més natural. És preciós saber que t'has de morir i

*Un enterrament a l'any 1962 al poble de la Vansa. Alt Urgell.
Foto: G. Pagès*

assumir-ho amb naturalitat, fins i tot amb bon humor o amb paciència.

Aprofitem aquests moments que tenim ara, vivint-los amb el sentit d'unicitat. Aquest moment és únic, no es repetirà; visquem-lo bé, doncs. Intentem aprofitar-lo, gaudir-ne. El que ens passa és que ens aclapara l'angoixa del temps, sempre abocats al que hi ha més endavant, al que ha de venir, i ens oblidem del moment actual, del que estem vivint.

M'agradaria dir encara una altra cosa. Siguem conscients de la nostra ignorància quan parlem del misteri de l'existència, que és el misteri de la vida, de la mort, del dolor, de la sensibilitat, de l'amor. No parlem *ex cathedra*. Visquem el més profundament que puguem, gaudint, i patint també a vegades, —però prescindint un xic de les respostes més exactes i de les doctrines que tenen també el seu paper— al servei de la vida.

Des d'un punt de vista filosòfic o teològic, no crec que es pugui dir que la vida eterna vingui després de la mort. Si la vida eterna vol dir una vida que dura molt, que no s'acaba mai, aleshores ja no és eterna, senzillament és una vida temporal llarga. Etern

vol dir intemporal, no temporal, que no es deixa mesurar pel temps ni pel rellotge ni per les voltes que dona la terra al voltant del sol. Està en una altra dimensió. Jo he introduït la parauleta *tempiternitat* per a dir que l'eternitat i el temps són dues cares d'una mateixa realitat. Al meu entendre, tan equivocat és viure només la pista temporal per anar al cel o a on sigui com viure només fora del temps i amb una visió acòsmica de la realitat, com algunes vegades han defensat certes espiritualitats. Vida eterna no vol dir una vida que duri sempre, sinó plenitud total de la vida. Jo m'imagino que aquesta expressió l'hem presa dels evangelis. Als evangelis no es parla mai del *bios* relacionat amb la biologia o la biografia, no es parla del *bios* etern; es parla de la *zôê*, que és l'altra paraula per a dir vida (zoologia). Quan l'evangeli parla de vida eterna no es refereix mai a la vida individual, biològica, biogràfica, que no s'acaba mai. Parla d'aquesta plenitud. Joan 10:10 diu: "He vingut perquè tinguin vida i la tinguin en abundància." Vida amb plenitud, això seria la vida eterna. Com diuen alguns teòlegs de l'Església, sobretot a l'Església grega: "Qui no viu ara la vida eterna que s'oblidi de viure-la després." I per això el tema de la vida i el de la mort estan relacionats. Són de tal manera una mateixa cosa que, si no sabem viure, després tampoc no sabem morir.

BAR - L'ERA - FORN DE SAU
CORNES DE FORNER I DE LLARDONS
CARQUINYOLIS DE RUPIT
RECORDS I EMBOTITS

ERA NOVA, S.C. - Pl. Era Nova, 1
Tels. 93 852 20 34 - 93 852 20 50
RUPIT I PRUIT

T&AC S.L.
Tecnología y Accesorios S.L.

C. Major, 54   08511 Sta. Maria de Corco
Tel. i Fax 93 856 83 13   Mobil 608 13 50 73

**RESTAURANT
SAU VELL
CLUB NÀUTIC**

VILANOVA DE SAU - TEL. 93 744 71 30